

Sammanfattning av medborgardialog på Mötesplats Reveljen, den 13 oktober 2021

1. Bakgrund

Östersunds kommun vill vara en kommun där både äldre och personer med funktionsnedsättningar ska ha möjlighet att leva aktiva och självständiga liv med ökad delaktighet i samhällsfrågor.

Kommunen genomför under år 2020–2022 därför ett projekt i syfte att göra kommunen mer åldrandevänlig för dessa målgrupper – ”Projekt åldrandevänlig kommun” (Age-friendly cities and communities).

Inom ramen för projektet görs olika undersökningar för att få ökad kunskap om hur både äldre och personer med funktionsnedsättningar upplever att det är att leva i Östersund i nuläget.

En form av undersökning som genomförts under hösten 2021 är medborgardialoger riktade till medborgare över 65 år i några utvalda områden i Östersund.

Syftet med dessa dialoger har varit att få kompletterande kunskap och inspel från målgruppen, innan kommunens politiker våren 2022 ska fatta beslut om vilka områden som är mest angelägna att försöka förbättra de kommande åren.

I detta dokument redovisas resultatet av den medborgardialog som anordnades på Mötesplats Reveljen i oktober 2021.

2. Genomförande av medborgardialog

Medborgardialogen genomfördes den 13 oktober 2021 i Mötesplats Reveljens lokaler på Körfältet.

Inför medborgardialogen skickades det ut ett särskilt inbjudningsbrev till medborgare över 65 år som bor i område Körfältet. I inbjudan framgick även vilka frågeområden som skulle diskuteras vid dialogen.

Totalt anmälde sig 30 medborgare och 8 politiker till dialogen. Några medborgare och politiker lämnade återbud, så i slutändan deltog 26 medborgare vid dialogen (varav 19 kvinnor och 7 män) samt 6 politiker.

Utöver medborgare och politiker medverkade även 12 tjänstemän från kommunen vid dialogen som samtalsledare och sekreterare.

Dialogen genomfördes i form av ”runda-bords-samtal”, där medborgare och politiker fördelades ut vid 6 olika bord.

De frågeområden som diskuterades vid dialogen var följande:

- Utemiljöer
- Transporter (med fokus på busstrafik)
- Bostäder
- Social gemenskap och delaktighet
- Social tillhörighet (icke-diskriminering) och medborgarinflytande
- Samhällsstöd och service (vilket omfattar både kommunens insatser och tillgång till övrig samhällsservice som affärer, bibliotek, hälsocentral etc.)

Kopplat till varje frågeområde ställdes frågor om vad som behöver förbättras och om deltagarna hade eventuella förslag till lösningar kopplat till identifierade förbättringsområden.

3. Resultat

Under detta avsnitt redovisas resultatet från medborgardialogen kopplat till respektive frågeområde. Varje delavsnitt inleds med en allmän beskrivning av medborgarnas upplevelse av det området. Deltagarnas enskilda svar redovisas därefter i olika underkategorier. Några medborgare som inte kunde medverka vid dialogen har skickat in sina synpunkter och förslag via e-post eller lämnat dem per telefon. Dessa synpunkter/förslag har också lagts till i sammanställningen.

3.1 Utemiljöer

Hur kan kommunen skapa en bättre utemiljö för medborgare 65+ i Östersunds kommun?

Deltagarna vid dialogen uttrycker generellt sett att de känner sig mycket trygga när de är utomhus och upplever utemiljön på Körfältet som både bra och säker. Man tycker att området är välplanerat och ser det som positivt att det är så öppet i området. Enskilda medborgare tycker att det är otryggt på grund av att det finns knarkare i området och att det förekommer inbrott.

Några förbättringsområden som lyfts fram kopplat till utemiljöer är att det bör finnas fler sittplatser/bänkar och att sandning/snöröjning behöver förbättras. Några personer önskar även att belysningen ska ses över och tar upp att det finns problem med klotter/vandalisering och nedskräpning. Några medborgare föreslår att det ska finnas fler papperskorgar, medan andra upplever att nedskräpningen i området har minskat. Fler övergångsställen efterfrågas i området.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kring utemiljöer.

Fler sittplatser/bänkar (tillgänglighet)

- Några medborgare i en grupp önskar fler parkbänkar, då det i nuläget ibland är långt mellan dem. Det behöver inte nödvändigtvis vara bord på dessa platser. Bänkarna behövs även om det inte är för att vila, utan bara för att sitta och titta.
- Några medborgare i en annan grupp efterfrågar också fler sittplatser och att de i viss utsträckning bör finnas på vintern. Det bör finnas armstöd på sittplatserna för att kunna nyttjas optimalt.
- Medborgare i ytterligare en grupp tycker att det är skönt med sittplatser även på vintern, men de upplever att det finns bra med sittplatser vid Körfältet. De sittplatser som finns förstörs dock i viss utsträckning.
- Det är viktigt att ha fasta sittbänkar så att de finns där även på vintern.
- Det behövs fler bänkar i området. Har själv haft stroke och det är viktigt att det finns bänkar där man kan stanna och vila. Det finns en del bänkar

sedan tidigare, men inte tillräckligt många. Tyvärr är det även flera bänkar som har förstörts (att man plockat bort bräder på bänkarna).

Kommentarer från politiker:

- *Parkbänkarna skulle kunna ha elvärme.*
- *Det är viktigt att det finns sittbänkar.*

Förbättra sandning/snöröjning (tillgänglighet och trygghet)

- Det är svårt att ta sig fram ibland på grund av bristande snöröjning, bland annat då det lämnas kvar strängar av snö vilket försvårar för rullatorer.
- När det gäller snöröjning kring Palmcrantzskolan så lyfter en medborgare svårigheter pga. att snön läggs upp på trottoaren på ett av ställena.
- Det är sällan plogat förrän mitt på dagen på kommunens mark, det sköts snabbare på andra väghållares mark. Det tar lång tid att ta bort snöplogkanter.
- Medborgare undrar vad som prioriteras kring snöröjning, eftersom hen kör bil och det blir skakigt att köra bil när snöröjningen brister.
- Flera medborgare lyfter att det stundtals är väldigt halt på vissa platser och man tar upp att det kopplat till halkan är viktigt med framkomlighet för kollektivtrafiken.
- När staden förtätas blir det väldigt svårt med att lägga upp snön. Hur ska kommunen arbeta för att frakta bort snön när det inte finns medel för att frakta bort den? Genom att periodisera väghållningen från år till år skulle det gå att arbeta för en jämnare pengamässig nivå. Upplever att samverkan mellan olika väghållare bör synkroniseras bättre, samt att nivåskillnader i topografin påverkar hur väghållning ska skötas.
- Medborgarna i en grupp upplever att både snöröjning och sandning fungerar bra, de uppskattar att man kan åka spark på en sida och gå på den andra sidan. De tror att det är mest problematiskt med väghållning då temperaturen håller sig runt nollan och lyfter fram att det kan vara skakigt på vägen.
- Upplever att det är skillnad på vardag och helg när det gäller vilken nivå det är på snöröjningen. Det upplevs som att det ofta är plogat vid kolor (läggs dock ingen värdering i det).
- Upplever Rikshems väghållning som bättre än när Östersundshem skötte det.

Kommentarer från politiker:

- *Det är otäck med halkan.* En medborgare lägger till att hen har halkat och gjort sig illa på grund av halka, dock var det på icke kommunal mark.
- *Det är svårt med halkan.* Medborgarna vid det aktuella bordet håller med om att det är svårt även vid halka, speciellt då det är halt under snön.

- *Snöhögarna ligger kvar.*

Se över belysningen (trygghet)

- En medborgare är nattvandrare och ser det som otryggt när lampor är släckta.
- Medborgare undrar om kommunen åker ut och kollar på hur belysningen ser ut för att på så sätt se om den fungerar. Hen upplever även svårigheter med att kontakta kommunen för felanmälan.
- Det är också viktigt att röja växter kring belysningen.
- Efter Stuguvägen är det stundtals svårt med belysning vilket gör det otryggt.
- Upplever att nyare belysning är svagare än tidigare och att det är mörkt vid busskurer.
- Medborgare frågar varför det är belyst där man ska gå och mörkt där man kör och exemplifierar med Stuguvägen. **Kommentar från tjänsteman:** *Detta beror på trafiksäkerhet. Enligt nyare trafikplanering så anses detta säkrare.*
- Flera medborgare upplever det som ljust belysningsmässigt i området kring Körfältet.

Kommentarer från politiker:

- *Gatubelysningen upplevs svagare och hen undrar om det är pga. svagare lampor.*
- *Vissa lampor är förbjudna, vilket orsakar svagare ljus.*

Motverka vandalism och klotter (trygghet)

- Utemiljön förstörs mycket av vandalism och det kan ta lång tid till dess att något åtgärdat (exemplifierar med glödlampor). Det förstörs också mycket och det klottras mycket i området, vilket minskar tryggheten. Flera medborgare upplever att kommunen jobbar mycket med renhållningen men att det klottras för mycket för att hinna med.
- Upplever att det har blivit mer stökigt, klotter och nedskräpning i området. Det kan även ligga en massa leksaker på gräsmattan som inte plockas bort, så de som ska klippa gräset är tvungna att klippa runt omkring.
- Det finns mycket klotter i närområdet. Den aktuella fastighetsägaren tar inte bort klottret så snabbt.
- De målade elskåpen i centrala stan är fina, de gör mig glad!

Motverka nedskräpning/fler sopkorgar (trygghet)

- Det skräpas ner mycket i området mot Lillänge. Det bör finnas sopkorgar i anslutning till sittplatser. Om det är tätare mellan korgarna tror jag det blir mindre nedskräpning.
- Det är mycket nedskräpning på vägen ner mot Lillänge, vilket framförallt blir tydligt vid helgerna. Eventuellt kan fler sopkorgar hjälpa, men det skräpas ner även där det finns sopkorgar på vissa ställen. Flera medborgare betonar att det är ett personligt ansvar. Man tycker att det skulle vara bra med lock på alla sopkorgar för att motverka att fåglar drar upp skräpet.
- Det behövs fler papperskorgar. Varje vår sätts parksoffor ut runt stan, vilket är positivt, men mycket skräp sprids runt sofforna då det inte finns någon papperskorg i närheten. Föreslår att det ska följa med en papperskorg med varje soffa (helst fastsatt i soffan på något vis, så att inte soffan och papperskorgen flyttas iväg åt olika håll under sommaren).
- Skulle vilja att man sätter upp mer anslag om nedskräpning och hundbajs. Mycket fimpar och snus slängs överallt. Kommunen behöver upplysa människor om att man inte ska slänga fimpar ned i dagvattenbrunnar, eftersom det försämrar vattenkvaliteten.
- Nedskräpningen kring Körfältet är liten, inne i staden är det lite mer nedskräpat.
- Nedskräpningen på Körfältet har minskat (främst med fimpar)

Kommentar från politiker:

- *Jag tycker att det är få sopkorgar. Medborgare lägger till att det är svårt med att få folk att lägga i sopor även där sopkorgar finns.*

Ordna fler övergångsställen (trygghet)

- Det är otryggt vid vägarna kring Körfältet eftersom det inte alltid finns övergångsställen.
- Det är mycket trafik på Körfältsvägen och Inspektörsvägen men det saknas övergångsställen där.
- Det saknas övergångsställen vid Erikslund. Jag åker ofta skidor och det är problem att gå över vägen när jag har skidpjäxor på vilket innebär risk för halkolycka.
- Det är kort tid för att gå över vid ett viss övergångsställe (oklart om det gäller alla övergångsställen).
- Det finns en viadukt på något ställe, men man skulle vilja att det fanns övergångsställe istället.
- Medborgare säger att hen skickat skrivelse till kommunen angående övergångsställen för flera år sedan men inget har hänt, har inte fått något svar.

Övriga synpunkter kopplat till trygghet och utemiljöer

- Flera medborgare i en grupp upplever att snöröjning, gräsklippning och renhållning fungerar bra.
- Flera medborgare i en annan grupp uttrycker att de känner sig trygga utomhus. En medborgare tycker att tryggheten har minskat nu när hen inte har hund, denne medborgare kände sig inte trygg med att lämna hunden utomhus.
- Flera medborgare i ytterligare en grupp ser området som tryggt under dagen. En medborgare framhåller betydelsen av att det finns utemiljöer/grönområden och hela gruppen håller med.
- Flera medborgare är ute och går mycket och uppskattar skogen som ett mysigt inslag i stadsbilden. Även Spikbodarna är ett uppskattat område.
- Upplever utemiljön på Körfältet som både fin och säker samt att det är positivt att det är öppet. Tycker att utemiljön är mycket bra.
- Känner mig inte otrygg vid promenader till bussen osv. Upplever även att området kring den egna bostaden är välplanerad. Ser att det är mycket folk i olika åldrar och även med cykel. Ser det som positivt att det finns bänkar och är öppet i området.
- Tycker det är otryggt eftersom det finns knarkare i området, samt att det ibland blir inbrott. Skulle vilja att det finns väktare i området kring Körfältet.

Övriga synpunkter kopplat till utemiljöer

- Flera medborgare tycker att Körfältet har fått ett bättre rykte än tidigare.
- Upplever svårigheter i att komma i kontakt med kommunen när det gäller utemiljöer.
- Går hellre till Lillänge än staden.
- Flera medborgare väljer hellre Lillänge än staden, några för att det är gratis parkering. En medborgare nämner att det är dyrt att köra ner till staden.
- Ser Lillänge som bättre än staden, har aldrig gillat staden och tyckte det var bättre förr.
- Vill värna om staden. Tycker att området mot Körfältet har krympt och att staden växt samman.
- Körfältets utegym är inget som används men man känner till att det finns.
- Medborgare ifrågasätter datumparkeringens början i oktober.
- Det upplevs problematiskt med EPA-traktorer, att det både körs på tomgång/spelas musik och att dessa ställer sig inne på bostadsområden och nära ålderdomshem samt att de orsakar en trafikfara. Tycker att det borde finnas något ställe för ungdomar att köra motorfordon, ungdomarna har fått förslag om Lungre men de ville inte vara där.

- Medborgare tycker att det var bra att de sa nej till etablering av Biltema. Det är en mycket fin vandringsväg där som hen går varje dag som skulle ha försvunnit.
- Flera deltagare är nöjda med Körfältets möjlighet att erbjuda promenader i tillgängliga områden.
- Det är viktigt med allmänna ytor generellt sett, exempelvis kring Stortorget, G-III-torget samt Österängsparken. Det är få grönområden kvar i centrala stan.

Kommentar från politiker:

- *Sopsorteringen fungerar inte bra, när det gäller exempelvis märkning på kärl.*

3.2 Transporter (busstrafik)

Hur kan busstrafiken förbättras för medborgare 65+ i Östersunds kommun?

Deltagarna vid dialogen åker buss i olika hög utsträckning. De som inte brukar åka buss använder andra transportmedel såsom att gå, köra bil, åka färdtjänst eller samåka med anhörig.

Några förbättringsområden som lyfts fram kopplat till busstrafiken är att förbättra informationen om busstrafik, att sänka bussresornas priser, underlätta på- och avstigning på bussarna, förbättra linjetrafiken/turtätheten i området samt förbättra tryggheten på bussarna kvällstid.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kopplat till både busstrafik, färdtjänst och biltrafik.

Förbättra informationen om busstrafiken (tillgänglighet)

- Har problem med att hitta och läsa busstidtabellen i mobilen. Många har inte ens en sådan mobiltelefon med ”appar”.
- Önskar att det finns busstidtabeller på alla bussar. Alla har inte tillgång till dator eller telefon för att ladda ned en app.
- Busstidtabellen borde skickas ut till alla hushåll. Den som man kan skriva ut på "nätet" är det väldigt liten text på och är lite "kryptisk" och svår att tolka.
- Det borde finnas digital tavla eller liknande i busskurerna för att se när bussen kommer/avgår. Alla har inte en mobil att läsa i eller annan digital lösning.
- Det är krångligt att hitta busstiderna. Det bör finnas digital tidtabell i busskurerna.
- Åker inte buss, hittar inte busstiderna.
- Busstidtabeller borde skickas ut till alla hushåll.
- Saknar att det inte finns busstidtabeller i pappersform. Busstidtabeller borde skickas ut till alla hushåll.
- Det bör finnas busstidtabell i någon form i alla busskurar.
- Det är tråkigt att det inte framgår i busskuren när bussarna avgår. Det ska finnas en busstidtabell i alla busskurer. Det är inte alla som har en mobiltelefon att läsa tidtabellen på. Bra om man även kan få information om när nästa buss kommer/avgår.
- Det saknas busstider i busskurerna. Det fanns en hänvisning till en kontakt. Alla har inte tillgång till en mobiltelefon, så det bör finnas någon form av information om busstider vid hållplatserna.
- Det är tråkigt när busslinjerna ändras och att det inte informeras om det.
- Det har varit dålig information om linjeändringar.

Sänka priserna för bussresor

- Bussresorna ska vara billiga.
- Äldre borde få åka billigare buss några timmar mitt på dagen när det är lågtrafik. Alla barn och ungdomar har fri buss, men inte pensionärer. Det är orättvist och känns även fel ur hälsosynpunkt att unga människor ska åka buss, ibland bara någon station.
- När det är lågtrafik, till exempel mellan kl. 9–15, borde pensionärerna få åka billigare eller gratis.
- Låt pensionärerna åka gratis. Främst under tiderna mellan kl. 9–15 när bussarna ofta är tomma.
- Det borde vara gratis att åka buss mellan till exempel kl. 10–15. Det är få passagerare på bussarna dessa tider.
- Medborgare 65+ borde få åka gratis under vissa tider på dagen, t.ex. kl. 10–14. Nu pratas det om att göras ytterligare satsningar på att skolbarn ska få åka gratis även sommartid. Barn som bor med avstånd till skolan bör få åka gratis under skoltid, men inte övrig tid. Och de som har närmare till skolan kan gå eller åka cykel.
- Pensionärer som har rullator ska få åka buss gratis. Risk för fallolyckor m.m. om medborgaren ska betala.
- Personer med rullatorer bör få kliva på bussen på mitten eller i bakre delen av bussen och åka gratis. Varför får ungdomarna åka gratis alla dagar/tider under året? Ofta åker de kanske endast en hållplats. Det bör vara samma "regler" för äldre som för dem som åker med barnvagn.
- Äldre (65+ eller med uppvisande av intyg om pension) kan få åka gratis eller till starkt reducerat pris med vår lokaltrafik i Östersund under de perioder under dagen då det är lågtrafikerat.
- Priset för busskortet har höjts mycket de senaste 10 åren.
- Priset är viktigt.
- Åker inte buss, det är för dyrt. Bussresorna borde vara gratis.
- Det är svårt att betala på bussen.
- Varför har alla ungdomar gratis busskort? Många åker bara en busshållplats. Det är även gratis för dom på skollov och helger. Det borde vara samma regler för pensionärer.
- Det är galet att medborgarna med barnvagn får åka gratis och även skolungdomarna. Varför gäller det inte för oss med rullator? Bussresor för de som har rullator bör vara gratis.
- Det är problem om man inte kan köpa biljett via "app" eller har busskort. Måste ned på Busstorget för att köpa biljett med bankkort. Ändra betalssystemet så att vi även kan betala med kontanter eller med kort. Alla har inte tillgång till mobiltelefoner med "appar" eller andra digitala lösningar.

Kommentar från tjänsteman: Under corona-pandemin har man varit tvungen att förköpa biljett till bussresan, men nu kan man åter köpa biljett av busschauffören om man använder kort.

- Medborgare 65+ borde få köpa länskort för halva priset. Bra med länskort men kan vara dyrt för vissa. Eller ett kort som bara gäller för Östersund
- Har årskort (länskort) och det är jättebra. Kortet borde även gälla på tåget.
- Billigt med länskort där jag betalar 314 kronor/månad. Åker ofta och mycket, ibland flera gånger per dag.

Underlätta på- och avstigning på bussarna

- Åker man buss och har med rullator borde det vara gratis att åka och att man får kliva på i mitten av bussen.
- Jag har problem med balansen så det är svårt att åka buss. Alla bussar ska kunna sänka bussen vid av- och påstigning för att minimera risk för fallolyckor.
- Chaufförerna bör hjälpa till mer vid av- och påstigning.

Förbättra linjesträckning/turtäthet (tillgänglighet)

- Varför har vissa busslinjer tagits bort? Innebär att vi behöver byta buss oftare. Var bättre förr när vi hade både busslinje 1 och 9 runt Körfältet.
- **Kommentar från annan medborgare:** Beror nog på att elbussarna ska laddas och det finns bara laddstationer på ena sidan av rutten/bussen. Bra för miljön, men sämre för medborgaren.
- Saknar busslinje 9, innebär nu att det blir bussbyten vilket är en försämring.
- Det är tråkigt att linje 9 har utgått som linje på Körfältet. Borde vara fler busslinjer till/från Körfältet.
- Busslinjen har ändrat färdriktning och en linje har tagits bort, det är inte bra. Detta innebär att jag numera måste byta buss om jag till exempel ska åka till ICA Kvantum och handla. Inrätta en till busslinje, lika som det var tidigare.
- En buss har försvunnit och det är inte bra.
- Många busslinjer har samma avgångstid. Sprid ut avgångstiderna för bussarna så att de inte går samtidigt.
- Avgångstiderna bör spridas ut, bussarna ska inte gå/komma samtidigt. Bussturererna bör gå oftare.
- Förslag finns att leda in mer busstrafik/trafik in i området på Körfältet. Vi behöver göra oss hörda för att det inte ska bli så mycket trafik i innerområdet. Måste hålla koll på kommunens planering.
- Det borde finnas "direktlinje" på vissa sträckor.
- Det är bra förbindelser med olika busslinjer runt Körfältet.

Skapa trygghet på bussarna kvällstid (trygghet)

- En medborgare är nattvandrare och åker då buss en hel del. På bussarna är det rätt stökigt på kvällstid på vissa turer. Det är en trygghetsfråga om man ska åka på kvällen. Det skapar trygghet för andra att nattvandrare åker med på bussen, främst på kvällar.
- För att göra bussresorna lugnare på kvällarna så borde det finnas bussvärdar på vissa turer. Det kan vara tuffa gäng som reser med buss. Det är viktigt att skapa trygghet för alla. Respekten för äldre behöver förbättras på bussarna. Bussvärdar på bussarna måste ju även vara en trygghet för busschaufförerna.
- Det känns otryggt att åka buss på kvällarna. Det är mycket folk ute, främst i centrum kring Busstorget.
- Bussvärdar eller något liknande vore bra om det fanns.
- Det känns tryggt att åka buss på dagtid/eftermiddag. Har ingen kunskap om hur det är på kvällarna. Då är man dessutom oftast flera personer i sällskap om man rör sig ute i samhället.

Motverka skadegörelse av busskurer

- Det är tråkigt med skadegörelser i busskurerna och runt dessa.
- Det är tråkigt att det är så mycket "sabotage" av busskurerna. Sönderslagna glaspartier och klotter.
- Det slås sönder mycket busskurer. Sätt upp en kamera så att man kan se de som förstör.

Övriga synpunkter/kommentarer kopplat till busstrafik

- Busschaufförerna inväntar inte att resande sätter sig.
- Busschaufförerna borde få gå en charmkurs.
- Vid bussbyte är det viktigt att det finns en "knutpunkt" så att all busstrafik hålls ihop så som det är idag med Busstorget.
- Det är tråkigt när någon är sjuk och egentligen skulle behöva någon annan transport och blir hänvisad till buss i stället.
- Det saknas busskurer på vissa ställen. Ska finnas en busskur vid alla hållplatser.
- Det är trångt på vissa busshållplatser, till exempel där det finns laddningsstationer för bussarna
- Viktigt att busstiderna hålls. Görs inte detta kan man missa en anslutande buss, eller till exempel ett läkarbesök. Busstiderna ska man kunna lita på.
- Det går fort att åka buss och bussarna kommer i tid.
- Det känns tryggt att åka buss, det fungerar bra. De kommer i tid.
- Jag åker buss främst när det är dåligt väder, annars promenerar jag. Det finns fina gångvägar. Det fungerar bra de gånger jag åker buss.
- Det fungerar bra att åka buss.
- Det är viktigt att bussarna håller tiderna så att man inte missar anslutningsbussar.

- Har nästan legat nere med att åka buss under pandemin.
- Jag nyttjar sällan buss, promenerar eller åker bil.
- Jag åker sällan buss. Det är avståndet som avgör och det beror på om jag handlar och det är tungt att bära, då kan jag ta bussen. Annars finns det bra promenadvägar upp till Lillänge till exempel.
- Jag har årskort men har åkt lite under pandemin. Det är bra med buss.
- Jag åker inte buss. Kör bil eller promenerar, beror på avståndet.
- Jag åker väldigt lite buss.
- Jag åker buss ner till centrum och promenerar hem.
- Jag promenerar ner på stan och åker buss hem.
- Jag har ingen uppfattning om busstrafiken. Att vänta på en buss är inget för mig. Jag promenerar eller tar bilen.

Synpunkter kopplat till färdtjänst/taxi

- Alla chaufförer borde lära sig mer om lyftteknik vid av- och påstigning (färdtjänst/taxi). Det bör även finnas en ramp för att själv kunna kliva i och ur bilen. Ofta är det långt avstånd ner till trottoaren/gatan.
- Det blir problem när färdtjänsten inte alltid har nyckel till alla bommar inom området och jag inte kan åka ända hem. Alla chaufförer borde ha en nyckel eller en "blipp" till bommarna inom hela kommunen.
- Det är dyrt att åka taxi, chaufförerna har dålig koll på resvägar, de åker oftast efter en "app" som blir både längre och ger högre kostnad. Reglerna kring sjuktaxi och färdtjänst bör ändras. Många förstår inte vilka regler som gäller när man till exempel ska åka till/från sjukhuset.
- Det borde ordnas en extra träff med bara färdtjänsten, jag har mycket att diskutera gällande det.

Synpunkter kopplat till biltrafik

- Det är problem med parkeringar och avgifter nere i centrum.

3.3 Bostäder

Hur kan bostäder förbättras för medborgare 65+ i Östersunds kommun?

Flera av deltagarna lyfter att de trivs mycket bra med att bo på Körfältet. Några tycker att deras nuvarande bostäder är tillgängliga och fungerar bra.

Det förbättringsområden som flest deltagare lyfter fram kopplat till bostäder är att det behöver vara tillgängliga bostäder och att det bör byggas bostäder med rimliga priser/hyror. Några lyfter också fram betydelsen av att det finns bra utsikt och närhet till grönområden och service där man bor.

I övrigt lämnades många olika synpunkter både om hur man upplever att det är att bo på Körfältet och tankar om andra (framtida) boenden.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kopplat till bostäder.

Säkerställa tillgängliga bostäder

- Hiss saknas där jag bor. Det är två trappor men ingen hiss.
- Hiss är viktigt om man ska byta bostad.
- Det är viktigt med tillgängliga bostäder så att man kan bo kvar länge.
- Det är viktigt med hiss, inga trösklar, bra badrum.
- Jag bor utan hiss och det skulle behövas om jag blev sämre hälsomässigt.
- Hiss är viktigt!
- Köken borde kunna var anpassade så att saker kan ställas på lägre höjd, så att man kan dra ur lådor istället för att behöva sträcka sig.
- Det är viktigt att det är trivsamt, inga trösklar. Det ska inte vara så högt placerade skåp etc.
- Det ska vara lätt att tvätta och lätt att stiga ur duschen.
- Om man behöver ha rullstol så finns inga skenor i trapporna på alla bostäder.
- Hiss är viktigt!
- Det saknas hissar i vissa bostäder.
- Det saknas tyvärr hiss i många fastigheter.
- Det som är viktigt om jag skulle flytta är: Priset, närhet till service är viktigt, tillgänglighet med hiss. Är viktigt med tröskellöst om man skulle behöva rullator.
- Det finns bara ett problem med Körfältet och det är att det bara finns hiss i höghuset.
- Jag bor i höghuset och har bra med hiss och utsikt.
- Vi har bra bostäder på Körfältet, det är stora lägenheter.
- Jag tycker jag bor bra, jag har hiss och stor lägenhet.
- Det är stora rum och högt till tak, det är fina lägenheter på Körfältet.
- Min bostad är välplanerad. Stora rum.

Erbjuda lägenheter med rimliga hyror

- Det är viktigt med billiga hyror när man ska byta bostad (från hus).
- Det är för dyrt med nya bostäder. Kan man subventionera?
- Det är dyrt med seniorboende (hyran). Det är fina lägenheter men dyra hyror.
- Det är viktigt att man bygger bostäder så att det går att klara av att bo där.
- Önskar att det skulle finnas mindre lägenheter till rimliga priser.
- Nybyggen är för dyra. Det är fel om man ska behöva ha hjälp för att betala hyra.
- Det är för dyrt att bo. Vi har bra hyror på Körfältet.
- Det är bra hyror här på Körfältet.
- Det finns seniorboenden men de är för dyra.
- Billigare hyra! Vi på Körfältet ska inte klaga, men för andra.
- Det är viktigt att kunna göra saker mer än att betala hyra, hyran behöver vara rimlig
- Det som byggs nu har för dyra hyror!
- Alla kan inte köpa en lägenhet (har inte råd). Bostäderna är för dyra.
- Om lägenheter blir tomma så renoveras de så pass mycket att de blir för dyra i hyran och inte kan hyras ut. Det är Rikshem som gör detta.

Säkerställa utsikt och grönområden när man bygger bostäder

- Utsikten är mycket viktig. Det kan försämrats om det förtätas mycket och husen blir för nära varandra.
- Positivt med Körfältet: Grönområdet, gångvägar och fotbollsplan. Det är perfekt att bo på Körfältet. Vi har stans finaste park! Det är så fint på alla innegårdar. Kommunen sköter parken i vårt område så bra.
- Vi trivs bra på Körfältet. Det är lugnt och stora grönområden, man kan promenera. Det är trevliga människor. Man kan gå ut. Det är blandat med vilka som bor här. Det är många skidåkare.

Underlätta möjligheten att byta bostad

- Det skulle vara lättare att byta lägenhet om det behövs, Jag bor i en fyra som jag inte behöver idag, jag skulle kunna bo mindre.
- Jag har inte råd att flytta, vem ska betala flytten?!

Övriga synpunkter/önskemål kopplat till särskilda boenden och seniorboenden

- Det är viktigt att särskilda boenden finns bland andra hus där det är liv och rörelse.
- Jag skulle vilja bo på särskilt boende med vacker utsikt. Med stora balkonger där man kunde köra ut.
- Det borde finnas ett äldreboende med t.ex. bibliotek, simhall, samlingslokal.

- Förr tänkte jag att jag skulle vilja bo på äldreboende som det vara förr. Att det finns en gemensam lokal.
- Jag saknar de ålderdomshem som fanns förr. Med gemensamhetslokal, värdinna och att man äter tillsammans. Att få träffas och prata.
- Man fasar för att komma på ett äldreboende. Man är så dålig nu innan man kommer in på boenden idag.
- Det skulle kunna finnas seniorbostäder som ligger tillsammans med andra bostäder (som våra LSS-bostäder). Så att man får bo med andra typer av människor samtidigt.
- Det är viktigt med djur och barn i närheten även för äldre.
- Man skulle kunna göra något av Björkbacka när det stängs (i samband med flytten till Bangårdsgatan). Kanske ett annat typ av boende.
- Trygghetsboendet Lugnet är en mycket bra idé. Både utformningen av boendet och tankarna kring social gemenskap (att man har en egen lägenhet, men att det finns gemensamhetslokaler och en trivselsvärd).

Övriga synpunkter kopplat till bostäder

- Det borde finnas sanerade lägenheter för elkänsliga tycker jag.
- Det är viktigt att det är blandat med de som bor, inte bara samma sorts människor (exempelvis bara äldre eller bara barnfamiljer).
- Det är även viktigt med bussförbindelser upp till de nya områdena som byggs.
- Om det skulle behövas så kan man få bostadsanpassning. Så invändigt är det inte så viktigt med specifika anpassningar för alla.
- Det sköts inte bra i soppuset, sopsorteringen sköts inte ordentligt av de som bor här. De viker inte förpackningarna.
- Det är duvor som stör. Det är väldigt irriterande.
- Det är ett bra samarbete på gården, på Körfältet!
- Vi ska få nya ytterdörrar så att det inte ska bli så lyhört. Det är bra.
- Det är kalla bostäder på Körfältet. Det drar i lägenheterna. Det blir dyrt med driften eftersom det ska värmas upp.
- Det är dåligt underhåll på bostäderna i vissa hus. Drar från fönster.
- Fönsterna är för höga (stora) men så är det byggt så det går inte att göra något åt.
- Där vi bor gör man skillnad på vilken som bor i vår förening. Det är olika hur saker förbättras beroende på vem som bor där. Det borde vara samma standard på alla lägenheter! Det var mycket bättre när det var Östersundshem, nu är det Rikshem.
- Vi trivs där vi bor idag. Pensionen gör att jag klarar det.
- Det är lugnt här på Körfältet.
- Det är lugnt och skönt i de bostäder vi bor i. Det är tyst och lugnt.
- HSB sköter sitt arbete så bra!

- Styrelsen är bra i bostadsrättsföreningen.
- Det finns allt man behöver, till och med en grill (här på Körfältet)
- Det är bra med sopsorteringen under diskbänken.
- Kanske kan det vara aktuellt med att bygga på en extra våning på vissa hus, men det kanske inte är möjligt att det håller.
- Kooperativa bostadsrätter vid Solliden, där är det bra tror jag.
- Jag skulle kunna tänka mig att bo på Rytta vägen, det är fin utsikt och det finns en värdinna där.
- Om jag skulle byta bostad vill jag ha en större lägenhet och att det är lugnt.
- De nya husen vid Storsjöstrand är inte vackra, där skulle jag inte vilja bo.
- Det är inte bra att de renoverar och höjer hyran trots att ingen har begärt att standarden ska höjas i bostaden.

3.4 Social gemenskap och delaktighet

Hur kan social gemenskap för medborgare 65+ förbättras i Östersunds kommun?

Många av de medborgare som deltog vid dialogen uttrycker att de trivs mycket bra i sitt område och tycker att det finns en god social gemenskap där.

Det anordnas många aktiviteter genom pensionärsorganisationer, vilket många av dem som medverkade i dialogen brukar delta i. Flera brukar även besöka Mötesplats Reveljen.

Något som efterfrågas av flera av deltagarna är tillgång till fler lokaler för att kunna anordna olika aktiviteter. Andra förbättringsområden som lyfts är att förbättra informationen om de mötesplatser och aktiviteter som finns samt att ordna fler aktiviteter (även på kvällar och helger).

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kopplat till social gemenskap.

Förbättra informationen om de mötesplatser och aktiviteter som finns

- Önskar mer information om de mötesplatser som finns.
- Det bör finnas information på anslagstavlor i närområdet till mötesplatserna, inte bara vid mötesplatserna.
- Anslag borde tillåtas i området för att nå ut med information om aktiviteter. Digitala tavlor i husen bör användas för att komma ut med information om aktiviteter och liknande. Dessa tavlor finns inne i trapphusen, men man får inte använda dem för fastighetsägaren. Möjligheten finns dock att man skulle kunna ha anslag via dem.
- Hemtjänst skulle kunna sprida information om aktiviteter.
- Man skulle kunna sprida goda exempel hur man vid olika bostadsföreningar skapar kontakt och social gemenskap.
- Det är svårt att nå ut med information om mötesplatser och aktiviteter till dem som inte själva söker sådan. Den som inte söker eller efterfrågar information kommer inte att veta vad som finns. Man har ett eget ansvar att ta reda på vilka alternativ som finns också.

Ordna fler aktiviteter

- Ordna aktiviteter på mötesplatser även kvällstid.
- Ordna aktiviteter på helgerna på mötesplatsen också (endast öppen under vardagar).
- Det borde komma ut information om hur man kan anordna aktiviteter vid sidan om mötesplatsernas dagliga aktiviteter.
- ABF ska flytta in i centrumet, det ser flera deltagare som mycket bra.

- Uppsöka dem som är ensamma, särskilt de som har svårt att röra sig.
- Nära till natur och kunna röra på sig och kunna fotografera. Gemensamma utflykter vore bra idé. Gemenskap i området skapas genom gemensamma uteplatser.

Tillhandahålla fler lokaler för aktiviteter

- Lokaler är det största hindret. Lokaler för studiecirklar, föredrag m.m.
- Det behövs fler lokaler för aktiviteter.
- Fler lokaler för att kunna ha aktiviteter, det är det största hindret.
- PRO Körfältet är ungefär 200 medlemmar och är aktiva med studiecirklar men de har svårt med lokaler. De har haft problem med att de flyttas runt i olika lokaler. Det är numera bara vissa dagar som det finns tillgång till lokal. Det bör finnas fler lokaler att hyra för föreningar. Tidigare fanns det en fritidsgård vars lokaler man kunde använda. Kvarterslokaler finns, där det får vara max 30 personer. Det finns möjlighet att hyra mötesplatsen som lokal, men den är inte idealisk när det ska ordnas föreläsningar.
- Det behövs fler lokaler för social gemenskap. Mötesplatsens lokal kan endast användas under begränsade tider.
- Det har även varit tal om att ABF ev. skulle hyra ytterligare en lokal på Körfältet.

Övriga synpunkter kopplat till social gemenskap

- Många har knappt vågat vara ute under corona-pandemin och vissa är fortfarande rädda för att vara ute.
- Bra att det i alla fall finns en mötesplats på Körfältet.
- Glad att mötesplatserna har öppnats igen.
- Innan corona-pandemin fanns det ganska bra med aktiviteter som brukade ordnas, men jag har valt att inte delta i så många aktiviteter ännu, eftersom jag tillhör en riskgrupp. Brukade tidigare gå på musikunderhållning på Mötesplats Reveljen och är även med i pensionärsorganisation.
- Pensionärsorganisationerna anordnar också aktiviteter.
- Boule har varit en viktig del under pandemin, för att kunna träffa folk.
- Vid vackert väder är det lätt att umgås ute på Körfältet och nära till motionsspår.
- Bibliotekets och Jamtlis föreläsningar rekommenderas.
- Önskan om att man blir introducerad när man flyttar in i ett område.
- Gemensamområde inne i Körfältets centrum borde vara mer attraktivt. Det saknas aktiviteter som är lättsamma och inte så stora.
- Det finns inte några restauranger på Körfältet utöver matserveringen på Mötesplats Reveljen och där måste man förboka för att äta. Skulle vilja att

det fanns någonstans dit man kunde gå och äta mer spontant. Mat är viktigt även kopplat till den sociala samhörigheten.

- Det är svårt att nå äldre ensamma män och få dem med på aktiviteter. Vilka aktiviteter skulle kunna vara tänkbara?
- Skulle vilja att det fanns någonstans där man kan sitta och spela lite kort och liknande utan att behöva gå hem till någon. Upplever inte att mötesplatsen är ett alternativ eftersom hen är elöverkänslig.
- Erbjuder billigare månadskort för lokaltrafik. Medborgare tipsar om att köpa kort på Länstrafiken för att kunna resa runt och se sig om.

3.5 Social tillhörighet (icke-diskriminering) och medborgarinflytande

Hur kan Östersunds kommun motverka diskriminering av medborgare 65+? Hur kan Östersunds kommun öka medborgarinflytandet för medborgare 65+?

Deltagarna har olika upplevelser av åldersdiskriminering och möjligheter till inflytande. Exempel på olika former av diskriminering som man upplever är att man inte känner sig behandlad som en självständig individ/vuxen när man når en viss ålder, att man upplever diskriminering som följd av den pågående digitaliseringen samt diskriminering kopplad till olika funktionsnedsättningar.

Flera deltagare önskar att samhällsinformation ska förmedlas på olika sätt för att nå alla medborgare och att det ska finnas möjlighet att fortsätta arbeta även när man fyllt 65 år för den som önskar det.

När det gäller medborgarinflytande föreslås att kommunen ska utveckla formerna för inflytande. Flera deltagare lyfte även fram flera befintliga sätt som medborgare kan använda för att stärka sitt inflytande, t.ex. att använda KPR som språkrör, skriva namnlistor, använda sin rösträtt, lämna medborgarförslag eller gå med i en pensionärsorganisation.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kopplat till social tillhörighet och medborgarinflytande.

Behandla personer över 65 år som vuxna människor och individer

- Efter 65 år behandlas man inte som vuxen längre – det blir värre ju äldre man blir, 70 år och uppåt.
- Jobba med attitydförändring så att personer 65+ ses som vuxna.
- Efter 65 år hamnar vi i vård- och omsorgsfacket men jag är intresserad och engagerad i andra samhällsfrågor.
- Kände mig diskriminerad och väldigt irriterad när alla 70+ drogs över en kam i samband med corona. Kände inte alls igen mig i beskrivning av personer 70+ - alla är inte ”gamla, sjuka och sköra”.
- Känner oss inte som äldre, vill respekteras som vuxna och bestämma över våra liv.
- Som äldre ses man som att alla över 65 år är lika.
- När man håller sig aktiv ser man inte på sig själv som äldre.
- Myndigheter räknar inte med oss äldre, vi upplevs besvärliga.
- När jag påpekar vad som behöver göras för att anpassa för personer med hörselnedsättning känner jag mig inte lyssnad till, ingen bryr sig om det jag säger.
- Jobba med attitydförändringar.

Motverka digital diskriminering

- Digital diskriminering: Alla har inte dator eller kunskap om hur man använder dator och plattor.
- Digital diskriminering: Det tas för givet att alla är digitala. Konsekvensen är att jag inte får tillgång till information.
- Jag har jättesvårt att boka tågbiljetter.
- Flera av medborgarna vill använda kontanter när de betalar och har alltid med sig kontanter. Tycker det är jobbigt att det inte går att använda kontanter längre.
- Kontantlöshet begränsar vart jag kan handla.
- Det är svårt att komma i kontakt med hälsocentralen, trycka på knappar, telefonkö. Telefontiden är slut innan jag fått prata med någon.
- Kösystem vid telefoni: uppmaning att trycka på knappar – jag orkar inte utan lägger på innan jag fått prata med någon.
- Det är svårt att klara parkeringsautomater, appar och betalsystem. Jag har fått flera böter, jag känner mig handikappad.
- Telia har gått in som huvudleverantör i området. Det har orsakat problem för många med byte från analog till digital TV. Det är problem för många att kunna hantera det digitala.

Förbättra tillgängligheten för personer med funktionsnedsättningar

- Det är viktigt att alltid tänka på att tillgängliggöra alla offentliga lokaler. Det är särskilt viktigt vid planering av nya byggnader och lokaler.
- Det förekommer brister i anpassning av lokaler, exempelvis för personer med hörselnedsättning – jag kan till exempel inte delta i kulturbud jag är intresserad av. Det är viktigt med tillgängliga lokaler så att alla, oavsett funktionsnedsättning, kan delta i kulturevenemang.
- Det är diskriminerande att personer med rullator inte får gå in på mitten av bussen och åka gratis.
- Personer som behöver använda rullator ska få kliva på i mitten av bussen och åka gratis.

Erbjuda lättillgänglig samhällsinformation

- Förbättra inflytandet med tillgänglig information för alla, både i skriftlig pappersform och digitalt.
- Information från kommunen ska vara lättillgänglig. Man ska inte behöva ägna lång tid för att leta, till slut ger man upp.
- Vill ha information om det som handlar om och vad som är aktuellt i hela kommunens verksamheter. Inte bara det som rör vård och omsorg.
- Information från kommunen bör skickas ut både skriftligt och digitalt.
- Vill få information om det som händer i kommunen för att ges möjlighet att lämna åsikter. Exempelvis planeringen av Busstorget.

- Det är svårt att få en överblick av vad som händer och beslutas i kommunen. Hur skulle kommunen kunna kommunicera det på ett lättillgängligt sätt?

Förbättra möjligheter för medborgare 65+ att fortsätta arbeta

- Alla vid ett av borden arbetar fortfarande och beskriver att man ibland blir ifrågasatt. Det är viktigt att man får jobba om man vill.
- Det är viktigt att använda och ta till vara personer över 65 år på arbetsplatser och i olika verksamheter (detta lyftes av flera deltagare)
- Arbetsgivare bör ta tillvara personer över 65 år. Vi har stor kunskap, kompetens och livserfarenhet. Vi kan exempelvis vara mentorer/handledare för de som kommer nya i jobbet.

Utveckla medborgare 65+ möjligheter till inflytande

- Möjlighet bör ges till delaktighet och engagemang i kommunens alla verksamheter.
- Förslag för ökad delaktighet: Det bör finnas referensgrupper till exempelvis Kommunfullmäktige, Kommunstyrelse och alla nämnder.
- Anordna olika former av medborgardialoger.
- Det är viktigt med tillgänglig information om hur man lämnar medborgarförslag – både hur man gör och hur det tas om hand.

Övriga synpunkter kopplat till diskriminering och medborgarinflytande

- Använda KPR som språkrör (lyftes av flera deltagare).
- Påverka genom att skriva namnlistor.
- Påverka genom att använda sin rösträtt.
- Påverka genom att lämna medborgarförslag.
- Påverka genom att gå med i pensionärsorganisationer.
- Hur man är själv påverkar även hur man blir bemött. Vi som är kvälls- och nattvandrare möter många ungdomar, vilket innebär möten över generationsgränserna. Ungdomarna ser positivt på oss och upplever att vi ger dem trygghet. Vi känner oss behövda och har ett förtroende bland ungdomarna.
- Jag säger vad jag tycker och säger till när jag ser något som är fel och upplevs då som besvärlig och obekvämt.
- Personer över 65 borde få åka gratis mitt över dagen
- Önskar få återkoppling av dagens möte och då via ett fysiskt möte

3.6 Samhällsstöd och service (omfattar både kommunens insatser och tillgång till övrig samhällsservice som affärer, bibliotek, hälsocentral etc.)

Hur kan samhällsstöd och service förbättras i Östersunds kommun?

De flesta deltagarna vid dialogen är nöjda med tillgången till det samhällsstöd och service som finns i närområdet, även om det tidigare fanns mycket mer service på Körfältet (såsom bibliotek, bageri och damfrisör).

Närheten till Lillänge köpcenter gör att man kan ha tillgång till mycket service, exempelvis affärer, apotek, bankomat och post. Paket kan man hämta antingen i Lillänge eller på Blå center (beroende på vem som är leverantör).

Ett förbättringsområde som lyfts är att många deltagare vill att det ska finnas en hälsocentral i närområdet, då det upplevs för långt att ta sig till Odensala hälsocentral.

När det gäller kommunala insatser så är det endast ett fåtal av de medborgare som deltog vid dialogen som använder det. De som använder kommunala insatser gör det i olika hög utsträckning. En medborgare arbetar själv inom äldreomsorgen och har lämnat synpunkter och förbättringsförslag kopplat till det.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kopplat till samhällsstöd och service.

Önskemål att det ska finnas en hälsocentral på Körfältet

- Den närmaste hälsocentralen för dem som bor på Körfältet är i Odensala. Flera medborgare uttrycker att de skulle önska att det fanns en hälsocentral närmare Körfältet.
- Man måste byta buss för att åka till hälsocentralen i Odensala. Det är för långt att gå dit (tar cirka 40 minuter).
- Hälsocentral finns i Odensala. Det fanns en filial till Ripan på Körfältet tidigare, då fanns det provtagning där. Det var smidigt.
- Ripan flyttade hit, men slutade pga. för dåligt underlag. Det är svårt att komma fram på hälsocentralen i Odensala.
- Medborgarna i en grupp säger att de i nuläget är skrivna antingen i Odensala, Ripan i centrala stan eller på Frösön (där man bott tidigare). Man skulle vilja att det fanns en hälsocentral på Körfältet.
- Några medborgare i en annan grupp använder Odensala medan andra har Ripan. Någon valde Odensala för att det finns parkeringar där. Det är svårt att hitta parkering nere på stan.
- För dem som har bil funkar det att ta sig till hälsocentralen i Odensala.

- Det byggs alltmer bostäder här och det var sagt att det skulle komma en hälsocentral Ripan till Körfältet. Skulle vilja att det fanns en hälsocentral i närområdet.
- En av medborgarna har valt att skriva sig på Ripan för att det är lättare att ta sig till. Odensala hälsocentral fungerar bra, men det är för långt. Det funkar bara om man har bil. Behöver byta buss eller gå en längre sträcka för att ta sig dit.
- Det är lite långt till hälsocentralen, den närmaste är Odensala. En medborgare hade bytt till Ripan, men de har ingen verksamhet kvar på Körfältet.
- Skulle önska att det fanns en hälsocentral på Körfältet. Är registrerad på hälsocentralen i Odensala, men det är besvärligt att åka buss dit, då jag har funktionsnedsättningar som följd av stroke (måste byta buss för att ta sig dit).

Övriga synpunkter/kommentarer om tillgång till samhällsstöd och service på Körfältet

- Medborgarna i en grupp tycker att det är ett bra område att bo i när det gäller tillgång till service.
- Medborgarna i en annan grupp uttrycker att man är nöjda med det mesta vad gäller tillgång till samhällsstöd och service. Snöskottning, sandning och busstrafik fungerar bra (även om man tycker att det är för dyrt att åka buss). Mat kan man handla på Lillänge (det är närmast och det tar högst 10 minuter att gå dit från Körfältets centrum när man går genom skogen). Bankomat och Apotek finns i Lillänge. Bank saknas, men det tycker man inte är ett problem. Paket kan man hämta i Lillänge eller hos Blå Center. Ibland får man även varor och paket hemkörda.
- Medborgarna i ytterligare en grupp är nöjda med både närheten till Lillänge och till naturen.
- Det mesta när det gäller att handla finns i närområdet. Nära och bra även för dem som ska köra ut varor också.
- Tillgång till affärer och post fungerar bra.
- Så länge man klarar att gå så funkar det bra med närheten till affärer.
- Handlar mjölk på OK ibland. Även om det kostar 15 kronor så är det billigare än att ta färdtjänst för att handla.
- Jag har haft bil tidigare, men har inte det längre. Tar taxi från Lillänge och hem och får ofta uppuret. Det går på 12 minuter till Lillänge.
- Post finns i Lillänge där man även kan hämta paket. Tycker att de är fantastiska, otroligt hjälpsamma.
- Post finns vid Coop i Lillänge eller vid Blå Center. Är en liten bit att gå. Var paketen kommer beror på leverantör – DB Schenker är Blå center, medan Coop har Post nord. Kan bli krångligt om man inte har bil.

- Posten hem i brevlådan kommer så oregelbundet numera, det kommer på olika tider varje dag.
- En medborgare tycker att samhällsstöd och service har försämrats på Körfältet. Tidigare fanns det biblioteket och hen saknar det. Går ibland till stadsbibliotek eller Mötesplats Ljungen (som har ett litet bibliotek).
- Några medborgare i en grupp berättar att tidigare fanns både affärer, kiosk, frisör, kyrka och konditori i Körfältet centrum. Det fanns damfrisering i Körfältets centrum tidigare, men det har försvunnit pga. för hög hyra. Det fanns även bageri tidigare, men det har flyttat ned till Polishuset.
- Busstrafiken fungerar bra. Håller tiderna numera, tidigare kunde man få vänta.

Synpunkter på kommunala insatser

- Jag har trygghetslarm och det fungerar.
- Jag har mycket hjälp av kommunala insatser, både hemtjänst och hemsjukvård. Tycker att det fungerar bra.
- Jag har tidigare haft trygghetslarm men av sagt mig det.
- Jag har städ och hjälp med medicin och det fungerar bra.
- Jag tycker att kommunens serviceinsatser är för dyra, om man vill gå ut och gå en promenad så kostar det 200 kr. Har valt privat alternativ som städhjälp istället för kommunen. Betalar efter skattereduktion 234 kronor i timmen.
- Jag vill ut och gå, det måste bli lättare att kunna få göra det trots att jag behöver hjälp (från kommunen). Det är för dyrt att betala som det fungerar idag, då jag måste bestämma i förväg när jag vill gå ut (med hemtjänst).
- Jag brukar ta hjälp av fixarservice och är jättenöjd med den tjänsten. Tycker det är billigt med kostnad på 80 kr/timme.
- Ett område har gästparkeringar som används av hemtjänstens personal (deras privata bilar står där under dagen). Gör att besökare inte kan använda dem.

Synpunkter på äldreomsorgens verksamhet

En deltagare vid dialogen arbetar inom äldreomsorgen - både på särskilt boende och med extra-vak inom hemtjänsten. I samband med arbetet i vak-gruppen så träffar hen personal som arbetar inom olika verksamheter. Mycket av den personal som hen möter inom både kommunal och privat verksamhet brukar ta upp följande brister/förbättringsområden:

- **Språkbrister medför kommunikationsproblem:** Många nysvenskar som arbetar inom äldreomsorgen saknar både språk och kunskap om svensk kultur, vilket gör det svårt att kommunicera och ge stöd till medborgarna utifrån deras

behov. Många äldre medborgare hör dåligt och man måste därför prata extra tydligt och bra svenska, annars blir det missförstånd. Deltagaren vid dialogen lyfter fram att de aktuella medarbetarna kan ha ett jättetrevligt bemötande, men det räcker inte om de inte kan kommunicera med medborgarna och förstå deras behov. Deltagaren har själv försökt hjälpa flera nysvenska kollegor att bli bättre på språket. Kommunen behöver säkerställa att alla medarbetare inom vård och omsorg behärskar svenska språket i högre utsträckning.

- Dokumentation: Som en följd av språkbrister finns det många medarbetare (både män och kvinnor) som inte läser eller rapporterar i aktuella verksamhetssystem - varken löpande anteckningar eller avvikelserapporter, vilket medför att informationsöverföring mellan medarbetare inte fungerar som det är tänkt. Det gör också att många avvikelser inte rapporteras, dvs. det förekommer en underrapportering av avvikelser. Tidigare har det på vissa enheter förekommit att annan personal tagit ansvar för dokumentationen, men många har slutat med det då man inte hinner sköta både sina och andras arbetsuppgifter. Kommunen behöver säkerställa att alla medarbetare klarar att dokumentera i verksamhetssystemen i enlighet med gällande lagstiftning och rutiner.

- Omvårdnad/hygien samt kulturella skillnader:

Vissa nysvenska manliga medarbetare vill av kulturella skäl inte tvätta en kvinna i underlivet och man borstar ibland inte medborgarnas tänder, vilket får negativa hälsokonsekvenser för berörda medborgare. Deltagaren vid dialogen har arbetat på många särskilda boenden i Östersund och menar att detta förekommer i både kommunala och privata verksamheter. Det förekommer även inom hemtjänsten.

Det har även förekommit att medarbetare av kulturella/religiösa skäl har vägrat att servera medborgare alkohol i samband med t.ex. födelsedagsfirande, vilket innebär att de inte utgår från/beaktar medborgarens önskemål.

Kommunen behöver säkerställa att alla medarbetare arbetar i enlighet med gällande riktlinjer och att nysvenskar som arbetar i verksamheten får utbildning i svensk matkultur för att bättre kunna möta medborgarnas behov.

Övriga synpunkter kopplat till samhällsstöd och service

- De som kan behöva ta sig ut har kanske behov av stöd, men för dem som klarar sig själv är det inte några problem.
- Det borde gå fortare att kunna få komma till särskilt boende. Det är för långa köer.
- Tycker att det är för rörigt med alla olika avgifter som finns utspridda på olika ställen. Kommunen borde ha en förteckning över alla avgifter (hemtjänst, parkeringspriser, busspriser m.m.) som finns och vad

kostnaderna är för dessa. Det är en djungel av avgifter. Allt detta om avgifter borde gå att "knytas ihop" i en broschyr eller liknande.

- Skulle vilja att om man söker någon på kommunen och inte får tag på den så ska man kopplas tillbaka till Kundcenter.
- Skulle vilja att det tas fram en uppdaterad sopsorteringsbroschyr, då den nuvarande är inaktuell och saknar viss information.
- Det borde finnas ett högkostnadsskydd för tandvård (borde ingå i det vanliga högkostnadsskyddet eftersom tänderna hör kroppen till). Det är många som drabbas pga. att man inte har råd att gå till tandläkaren.
- Det skulle behövas sittplatser och krokar inne på affärer.
- Medborgare undrar varför det är så många kommunbilar längs Artillerigatan. Det kan se lite illa ut för besökare att parkeringarna är upptagna av kommunens personal.